

20.4.2014

Norges vassdrags og energidirektorat, NVE
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Søknad om utbygging av Gjerdelva kraftverk, Lyngen kommune Høringsuttalelse

Naturvernforbundet Troms er kjent med at NVE har mottatt søknad om å bygge Gjerdelva kraftverk i Lyngen kommune. Vi gir herved våre innspill i saka.

Vi er kjent med NVEs digitale innsynsløsning, men den gir ikke nødvendig innsikt og oversikt. Vi ser det som en stor mangel at det ikke ligger ved noen oversikt over omsøkte og gitte konsesjoner i regionen og i Troms. Slike oversikter burde være en selvfølge for nærmere analyser under eksempelvis temaene "sumeffekter" og «kraftbehov». Slike oversikter og analyser ser vi som et ansvar for søker og NVEs å utrede.

Sumeffekter

Er ikke utredet. Der man kan si at tematikken delvis er berørt er her:

1.5 Sammenligning med øvrige nedbørfelt/nærliggende vassdrag

Klimaet i Gjerdelvas nedbørfelt er suboseanisk til svakt kontinentalt. Årlig nedbørmengde i lavereliggende område er ca. 700 mm, mens høgfjellet har ca. 1100-1200 mm. I mange andre vassdrag på Lyngen-halvøya sør ses de samme karaktertrekk som i Gjerdelva. Nedbørfeltene er omgitt av fjelltopper på mellom 1300 og 1500 meter. Gjerdelva har en liten isbre i sitt nedslagsfelt. Det samme gjelder nabofelten til vassdragene i sør og vest. Her er isbreene betraktelig større.

Nabovassdraget, Kvalvikelva, i sør ble vernet mot kraftutbygging i verneplan IV (1993). Sørafor Kvalvikelva ble Lyngdalselva vernet mot kraftutbygging i allerede i 1973 i verneplan I. Fauldalselva vestafor Lyngdalselva ble vernet mot vassdragsinngrep i verneplan II (1980). Alle vassdragene drenerer til hav.

Dette er direkte misvisende. Gjerdelva drenerer ikke til hav slik søker skriver, men i Kjosens som er en sidearm av Ullsfjorden. Nabovassdragene som drenerer i Kjosens Forneselva og Tyttebærelva er begge gitt konsesjon. Samlet effekt av disse inngrepene er ikke vurdert i søknaden.

Geologisk mangfold

Geologiske verddivurderinger mangler totalt – og det må sies å være en vesentlig mangel i det kjente geologiske landskapet Lyngsalpene.

Symbollandskap Landskapets karakter og verdi

- Fjellheimen over Lyngseidet er med sine former og opplevelsesverdier en viktig del av merkevaren Tromsø – Lyngen, der vakker natur og friluftsområder er viktige elementer for bolyst og reiseliv.
- Fellene over Lyngseidet er visuelle knutepunkter og er visuelt tilgjengelig fra en rekke populære topper og punkter i både Ullsfjorden/ Kjosens og i Lyngsfjorden samt ulike deler av Lyngsalpene.
- Fjellene har stor betydning i et stort og spektakulært landskap,

Dette er verdier som ikke er vurdert. Heller ikke er verdien av intakte vassdrag i dette spesielle kystalpine fjordlandskapet vurdert.

INON

Tap av INON og et økende press på inngrepsfrie områder er i strid med nasjonal arealpolitikk, hvor det i flere stortingsmeldinger de senere årene er uttrykt at inngrepsfrie naturområder i størst mulig grad bevares for framtida. I Stortingsproposisjon 1 S (2009-2010) fra Miljøverndepartementet, er INON et eget arbeidsmål som går ut på

”å sikre at gjenværende naturområder med urørt preg blir tatt vare på”.

Ifølge DN er inngrepsfri natur i Nord-Norge særlig utsatt, noe som gir forvaltnings-myndighetene et særskilt ansvar for å sikre gjenværende urørte områder i Troms mot inngrep.

Det er svært lite villmarkspregede områder igjen i Norge. Å ivareta gjenværende villmarkspregede områder er nedfelt i nasjonale mål. Den tettstedsnære urørtheten er en unik kvalitet som Naturvernforbundet mener det er særlig viktig å ivareta.

Omsøkte anlegg vil ligge i et verdifullt INON-område, et villmarksprega område som med unntak av veg og inngrep på Eidet strekker seg fra Lyngstuva til Balsfjordeidet. INON som går tapt av dette prosjektet, må ses i forhold til hvor mye som har gått tapt regionalt og nasjonalt.

Det er avgjørende at sumeffektene av eksisterende og potensiell utbygging i området og i Lyngsalpene samlet, utredes sett i sammenheng med dette kraftverket.

Vi gjør oppmerksom på at de INONverdiene som her brukes ikke er faktiske verdier, men teoretiske verdier beregna utfra at en flat terrengmodell. Som kjent er Lyngen et kystalpint område. Det må derfor utredes hvor stort det faktiske INON er og hvor stort INON som går tapt i hver kategori er, samt effekten av dette. Det bør også utredes i hvilken grad kraftverket påvirker opplevelsen av faktisk opplevd inngrepsfrihet, uavhengig av de teoretiske tallene.

Risiko for skred og flom

Dette er et svært viktig tema som bare overflattisk er nevnt, og overhode ikke er utredet.

Utfra erfaringene med leirskred i Lyngen kommune og Tromsø kommune (Breivikeidet) de siste år er dette et svært viktig tema som må vurderes nøye utfra samfunnssikkerhet.

Helse og psykososiale konsekvenser

Dype konflikter som følge av denne typen utbyggingssaker er blitt et vel kjent fenomen rundt i bygdene Troms. Er det noe utkantene ikke trenger, er det nye konflikter som skader samhold og samhandling i bygda. Ikke desto mindre er dette temaet ikke utredet.

Følelsemessige og sosiale forhold knytta til tap av natur samt omfang og konsekvenser av uenigheter lokalt er konsekvenser av tiltaket som må vurderes i inngrepssaker som denne.

0-alternativet må utredes

Kombinasjonen av byen og en storslått, nærmest uberørt utsikt er unik. Den inngrepsfrie arktiske naturen er mye verdt, også i kroner og ører, for helse, trivsel og reiseliv.

Det er viktig å ikke kun se på den positive verdiskapningen som energiprojekt, men også på framtidig verdiskapning som kan gå tapt. Hvordan blir naturopplevelsen forringet? Bli området mindre brukt? Hva med folkehelsegevinsten? Alle tema som kan bidra negativt må med i utredningen.

Vi etterspør en vurdering av alternative verdier knyttet til ikke-utbygging, f. eks. som utvikling av beitenæringer og kjøttproduksjon, naturbasert reiseliv, attraksjon som arbeidssted, omdømme, INON, m.m. Det er viktig å kartlegge hvordan slike inngrep vil slå ut for bolyst, identitet og trivsel.

Dokumentasjon av klimaeffekt

Det sterkeste argumentet for utbygning av småkraft er at det bidrar til å redusere utslippene av klimagasser. Framfor alt er det å erstatte kullkraftproduksjon i andre land det fremste argument for utbygging av kraft i Norge. Naturvernforbundet i Troms har etterlyst et fullstendig klimaregnskap som del av beslutningsgrunnlaget. Vi ber spesielt om at søker konkretiserer og synliggjør hvordan, hvor og når energien fra det omsøkte kraftverket vil erstatte kullkraftverk i Europa. Dette er svært viktig å få dokumentert siden søker begrunner dette som et av de overordnede målene med omsøkte utbygging.

Avbøtende tiltak

Avbøtende tiltak skal presenteres i utredningen og det skal redgjøres for hvordan tiltakshaver vil ivareta vesentlige hensyn og motvirke negative konsekvenser av tiltaket for de som blir berørt. Det skal legges til grunn faglige vurderinger og begrunnelser i tilfeller der avbøtende tiltak forkastes.

Ei annen sak er at tiltak for å avbøte skader som følge av de omfattende inngrepene som medfølger anleggsveger, snuområder og tipper, turbiner, linjer, og trafoer i dette åpne og sårbare høyfjellsområdet neppe lar seg gjennomføre.

Vår erfaring er at områdene i Troms generelt ender med lav verdisetting, noe som må tilskrives systematiske feil i metoder og mangler i utredningene. Så også i dette tilfellet.

Konklusjon

Naturvernforbundet Troms understreker at det trass stort overskudd på kraft i Nord-Norge og landet under ett, er et stort press på vassdragsnaturen i fylket, og tempo og omfang i utbygging er betydelig.

Området rundt Gjerdelva og Lyngseidet er av stor verdi, særlig hva gjelder landskap, geologi, villmarkspreget, naturopplevelse og friluftsliv. Utbygging av Gjerdelva vil forringe disse verdiene og gi store negative konsekvenser for en av de viktigste innfallsportene til Lyngsalpene.

Med de tillegg og etterlysninger som er nevnt overfor slutter vi oss til uttalelsen fra FNF Troms om at de allmenne interesser for å la vassdraget forbli urørt overstiger samfunnsnyttene av en eventuell utbygging og henstiller om at konsesjon ikke gis.

Vennlig hilsen

Ragnhild Sandøy
leder

Kopi:

- Fylkesmannen i Troms v/ miljøvernavdelingen
- Miljødirektoratet
- Miljøverndepartementet
- Naturvernforbundet
- FNF Troms